

การจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลก
แบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาของเกษตรกรในเขตจังหวัดพิษณุโลก

Management of Good Agricultural Practice (GAP) for Rice Seed Production to Raise
Sustainably Self-Reliant Competitive Competency of Thai Rice in the World Market:
The Case Study of Farmers in Phitsanulok Province

ดร.อุษณีย์ เลี้ยงพานิช¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

156 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 081-8869840

E-mail: u_sengpanich@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยวิธีการดังกล่าวกับต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์โดยหน่วยงานของรัฐ และร้านค้าของเอกชน และเพื่อประเมินการยอมรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตร โดยพบว่าในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ในพื้นที่ 1 ไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,280 บาท ได้ผลผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามระบบ GAP จำนวน 570 กิโลกรัม ซึ่งคิดเป็นราคาเฉลี่ย 9.26 บาท/กิโลกรัม และเมื่อเปรียบเทียบกับราคาจากหน่วยงานภาครัฐ คือ ราคาจากศูนย์ข้าวพิษณุโลกที่ 20 บาท/กิโลกรัม และสหกรณ์การเกษตรพรหมพิรามที่ 15 บาท/กิโลกรัม รวมทั้งกับราคาเฉลี่ยจากร้านค้าภาคเอกชนเฉลี่ยคือ 17.8 บาท/กิโลกรัมพบว่าราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตเองตามระบบ GAP มีราคาต่ำที่สุด สำหรับผลการประเมินความเป็นไปได้และการยอมรับหรือความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP จากเกษตรกรจำนวน 60 คน ในเขต 3 อำเภอๆ ละ 20 คน พบว่าแสดงการยอมรับว่าสามารถปฏิบัติได้ร้อยละ 70.42 และแสดงความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตร้อยละ 62.22 โดยข้อมูลตามรายละเอียดในข้อกำหนด เกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP: Seed) พบว่ามีข้อกำหนดที่เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ ได้แก่ ข้อกำหนดด้านพื้นที่ปลูก เรื่อง “พื้นที่นาติดต่อกันหรือใกล้เคียง เนื้อที่ต่ำกว่า 50 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม สามารถควบคุมระบบน้ำได้” ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้สูงถึงร้อยละ 48.2 และข้อกำหนดเรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกณฑ์กำหนดเรื่อง “ลดความชื้นหลังนวดให้เมล็ดพันธุ์มีความชื้นไม่เกิน 12% กรณีที่ใช้เครื่องเกี่ยวนวด ให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมงหลังการเก็บเกี่ยว” พบว่าเกษตรกรร้อยละ 41.4 ระบุว่าไม่สามารถปฏิบัติได้

คำสำคัญ: การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การยอมรับของเกษตรกร

Abstract

The purposes of this research were to study the cost of GAP rice seed production of farmers in Phitsanulok and to compare rice seed prices produced by the public sector, the private sector, and the farmer, the case study of

this research. In addition, this research aimed to evaluate the adoption of GAP rice seed production of the farmers in Phitsanulok.

The findings found that average GAP rice seed production cost was 5,280 baht/rai with the average gain yield of 570 kilogram/rai resulted in the average cost of GAP rice seed at 9.26 baht per kilogram. Comparing to the price of the rice seed producers in the public sector, Phitsanulok Rice Center at 20 baht per kilogram and Prompiram Co-operative at 15 baht per kilogram, as well as in the private sector at 17.8 baht per kilogram, the cost of the case in this research was the cheapest one.

In terms of the adoption of GAP rice seed production of 60 farmers in 3 districts: Muang, Bangkrathum, and Prompiram, it was found that the sample accepted that they can produce GAP rice seed 70.42%. However, the result of this research revealed that only 62.22% of the sample wanted to participate in GAP rice seed production. This may be result from farmers were unable to follow the rule of GAP: Seed on production area, possessing lower connected rice field areas than 50 Rai (48.2% of the sample) as well as post-harvest requirement by reducing the humidity of the unmilled rice to about 12% in 24 hours.

Keywords: Rice seed production, GAP, Farmer's adoption

1. บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักประจำชาติและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้จากการส่งออกให้ประเทศไทยได้ถึงปีละกว่าแสนล้านบาท ทำให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลก อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะส่งออกข้าวได้เป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ปริมาณผลผลิตต่อไร่ของข้าวไทยกลับต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่อีกด้วย [1]

เมื่อข้าวไทยมีผลผลิตต่อไร่ต่ำจึงทำให้ต้นทุนต่อไร่สูง และทำให้การตั้งราคาส่งออกของข้าวไทยต้องสูงกว่าของประเทศคู่แข่งตามไปด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของข้าวไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวให้แก่วิชากร

กรรมการข้าวจึงส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในการเพาะปลูก เพราะเมล็ดพันธุ์ดีจะมีอัตราการงอกสูงกว่า จึงสามารถใช้ในอัตราที่ต่ำกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไปได้ ทำให้ประหยัดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ นอกจากนี้ยังทำให้ได้ต้นข้าวที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี จึงสามารถให้ผลผลิตได้สูงกว่าถึง 10–20% และช่วยประหยัดค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช [2] ซึ่งการใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในการเพาะปลูกจะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตต่อไปในคราวเดียวกันได้

แม้กรรมการข้าวจะได้ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี แต่วิธีการทำนาในปัจจุบันทำให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในการเพาะปลูกกันน้อยมาก กล่าวคือ เกษตรกรในปัจจุบันทำนาปีละหลายครั้ง จึงต้องการความสะดวกโดยใช้วิธีซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งภายนอกแทนการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง แต่เนื่องจากเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจากแหล่งภายนอกที่เชื่อถือได้ เช่น จากหน่วยงานภาครัฐก็มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร [3] ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องจัดหาเมล็ดพันธุ์จากแหล่งภายนอกอื่นๆ เช่น ร้านค้า หรือทำข้าวของเอกชนมาใช้แทน ซึ่งเมล็ดพันธุ์จากแหล่งเหล่านี้นอกจากจะมีราคาสูงแล้ว ยังมีปัญหาด้านคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนและผลผลิตต่อไร่ กล่าวคือ ในด้านผลกระทบต่อผลผลิตต่อไร่ นั้นเนื่องจากเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีมีอัตราการงอกที่สูงกว่าจึงให้ผลผลิตสูงกว่า 10 – 20% ดังนั้น หากเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ที่คุณภาพด้อยซึ่งมีอัตราการงอกต่ำกว่า ก็จะทำให้ได้ผลผลิตน้อยกว่า [2]

ในขณะเดียวกัน ในด้านผลกระทบต่อต้นทุนผลิตนั้นพบว่าเนื่องจากเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีมีอัตราการงอกสูง เกษตรกรจึงใช้ในอัตราที่ต่ำกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไปได้ทำให้ประหยัดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ได้นอกจากนี้เมล็ดพันธุ์ดี จะทำให้ได้ต้นข้าวที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี จึงทำให้ประหยัดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ทั้งนี้ จากโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวและสร้างความเข้มแข็งให้ชาวนาที่เน้นการพัฒนาการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ภายใต้รูปแบบศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า โครงการนำร่องที่จังหวัดนครสวรรค์สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระจายให้เกษตรกรในชุมชน ได้จำนวน 1,480 ตัน ขยายผลการลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ 300 ไร่ คิดเป็นต้นทุนการผลิตข้าวที่ลดลงเฉลี่ย 2,236 บาทต่อตัน [4]

เพื่อแก้ปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ กรมวิชาการเกษตรจึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองโดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง แต่จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง เพราะไม่แน่ใจว่าต้นทุนและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่จะผลิตไว้ใช้เองจะดีกว่าที่หาซื้อจากในภาคเอกชนหรือไม่

นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเบื้องต้นถึงกระบวนการในการปลูกข้าวจนถึงเก็บเกี่ยวเป็นเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรในพื้นที่ ก็พบว่าส่วนใหญ่มีหลายขั้นตอนที่ไม่เป็นไปตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ (GAP: Seed) ของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งตามขั้นตอนการทำนาแบบเดิมอาจทำให้เกษตรกรไม่ได้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะแก้ปัญหาเรื่องต้นทุนสูงและผลผลิตต่อไร่ต่ำ และทำให้ชาวนาไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาการจัดการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP ว่าจะช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนให้แก่ชาวนาไทยได้หรือไม่ โดยศึกษาว่าการผลิต

เมล็ดพันธุ์ตามแนวทาง GAP จะลดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ให้แก่เกษตรกรได้หรือไม่

นอกจากนี้ ตามทฤษฎีของการบัญชีเพื่อการตัดสินใจ สำหรับการผลิตเองหรือซื้อจากบุคคลภายนอก (Make or Buy Decision) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมจะตัดสินใจซื้อจากบุคคลภายนอก เมื่อต้นทุนการซื้อต่ำกว่าต้นทุนการผลิตเอง และจะตัดสินใจผลิตเองเมื่อมีต้นทุนส่วนเพิ่มในการผลิตต่ำกว่าการจ่ายเงินซื้อจากบุคคลภายนอก [5] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาว่าหากต้นทุนส่วนเพิ่มของการผลิตเมล็ดพันธุ์เองต่ำกว่าการจ่ายเงินซื้อจากบุคคลภายนอกจะเป็นมูลค่าที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เองได้หรือไม่

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP ของเกษตรกรในเขตจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบราคามูลค่าเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐ ภาคเอกชน และแปลงทดลองในการวิจัย
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกแบบพึ่งพาตนเอง โดยการศึกษาการยอมรับหรือความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตามแนวทาง GAP ของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดการวิจัยและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตข้าว

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลก แต่มีผลผลิตข้าวต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศผู้ส่งออกข้าวด้วยกัน กล่าวคือผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวไทยคือ 410 กิโลกรัม จีน 1,000 กิโลกรัม และเวียดนาม 778 กิโลกรัม ซึ่งการที่ผลผลิตต่อไร่ต่ำทำให้ต้นทุนต่อไร่ของข้าวไทยสูงกว่าคู่แข่ง เช่น ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเวียดนาม คือ ประมาณ 3 บาท ในขณะที่ของไทยเป็น 8.47 บาทในฤดูนาปี และเป็น 6.79 บาทในฤดูนาปรัง ซึ่งทำให้ราคาส่งออกข้าวไทยไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก จนถึงขั้นต้องสูญเสียตลาดบางส่วนให้กับประเทศคู่แข่งไปแล้ว [1] ทั้งนี้กรมการข้าว [3] ให้ข้อมูลว่าหากส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในการเพาะปลูกได้ ก็จะสามารถในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดังนี้

1. เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจะช่วยลดต้นทุนการผลิต เพราะเมล็ดพันธุ์ดีจะมีอัตราการงอกสูงกว่า สามารถใช้ในอัตราที่ต่ำกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไป จึงเป็นการลดต้นทุนต่อหน่วยการผลิต
2. เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีจะทำให้ต้นข้าวสามารถต้านทานศัตรูพืช และทนต่อสภาพแวดล้อมได้ดี ทำให้ประหยัดและลดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ในขณะเดียวกันก็ให้ต้นข้าวที่แข็งแรงให้ผลผลิตได้มากขึ้น

จะเห็นว่าว่าการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี และการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเป็นปัจจัยในการผลิตจะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนข้าวได้ และนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกให้แก่ชาวนาไทยได้

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การผลิตข้าวในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรไทยกำลังเผชิญปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีมีไม่เพียงพอต่อ

ความต้องการใช้ ซึ่งมีมากถึง 900,000 ต้นต่อปี ในขณะที่เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีที่ผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐมีเพียง 70,000 ต้นต่อปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง เนื่องจากวิธีการทำนาของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคและเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง มาเป็นปลูกข้าวเพื่อการค้าและปลูกกันปีละหลายๆ ครั้ง ชาวนาจึงต้องการความสะดวกรวดเร็วในทุกขั้นตอนของการทำนา และใช้วิธีจัดหาเมล็ดพันธุ์จากแหล่งต่างๆ เช่น ร้านค้าในภาคเอกชน ซึ่งมีราคาส่งสูงกว่าและไม่ได้มีการรับรองคุณภาพมาใช้ในการปลูก

สำหรับเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพนี้ กรมวิชาการเกษตรเปิดเผยว่าอาจมีการปลอมปนของเมล็ดข้าววัชพืช ซึ่งเป็นพืชที่เจริญเติบโตเร็วมาก มีอัตราการขยายพันธุ์สูงถึง 200 เท่า และแย่งอาหารจากข้าวจนทำให้ข้าวที่ปลูกไม่เจริญเติบโต ไม่ให้ผลผลิต หรืออาจถึงขั้นตายได้ ดังนั้น วิธีที่จะป้องกันข้าววัชพืชได้ดีคือเกษตรกรต้องพึ่งพาตนเองด้วยการเลือกใช้หรือผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ปราศจากสิ่งเจือปนไว้ใช้เอง โดยการปฏิบัติตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ GAP

การจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ดีจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่อไปนี้ [6]

1. พื้นที่ปลูก เช่น ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการสูญเสียคุณภาพเมล็ดพันธุ์
2. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เช่น ต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มีความงอกไม่ต่ำกว่า 80%
3. การเตรียมดิน การปลูก และการดูแลรักษา เช่น มีการกำจัดวัชพืช
4. การผลิตให้ปลอดจากพันธุ์ปน เช่น มีการถอนพันธุ์ปนอัตราการปนได้ไม่เกินร้อยละ 0.5
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เช่น ระยะเก็บเกี่ยวเหมาะสม ระดับความชื้นอยู่ในเกณฑ์
6. การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง เช่น สถานที่เก็บต้องสะอาด เป็นสัดส่วน
7. การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ
8. การบันทึกข้อมูล ตามแบบของระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์

GAP

สำหรับ แนวทางการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ดังที่ได้กล่าวมานี้ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้สูงขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพได้ เพราะมีการใช้ทรัพยากรดินและน้ำอย่างเหมาะสม ตลอดจนรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งประกอบไปด้วยขั้นตอนการผลิตตั้งแต่สภาพพื้นที่ พันธุ์ข้าว เทคโนโลยีการผลิต การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวิทยาการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งหากเกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนว GAP ได้ ก็จะได้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นและลดต้นทุนต่อไร่ได้ [2]

3.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบัญชีเพื่อการตัดสินใจจะผลิตเองหรือซื้อจากบุคคลภายนอก (Make or Buy Decision)

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ว่าต้นทุนส่วนที่เพิ่มจากการต้องเปลี่ยนจากระบบการทำนาแบบเดิมมาเป็นการทำนาแบบ GAP เป็นเท่าไร ต่ำกว่าการจ่ายเงินซื้อเมล็ดพันธุ์จากบุคคลภายนอกหรือไม่ และเป็นมูลค่าที่จูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพไว้ใช้เองได้

หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการบัญชีเพื่อการตัดสินใจในระยะสั้น เรื่องการตัดสินใจจะผลิตเองหรือซื้อจากบุคคลภายนอก (Make or Buy Decision) เป็นวิธีการในการศึกษา

สำหรับทฤษฎีการตัดสินใจผลิตเองหรือซื้อจากบุคคลภายนอก (Make or Buy Decision) นั้นได้กำหนดไว้ว่า ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดว่าการควรซื้อจากภายนอกหรือผลิตเองนั้น ผู้ที่จะต้องทำการตัดสินใจต้องพิจารณาต้นทุนในแต่ละทางเลือก แล้วเลือกทางเลือกที่มีต้นทุนต่ำที่สุด [5], [7] โดยต้องพิจารณาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอื่นๆ ประกอบการตัดสินใจด้วย เช่น ต้นทุนค่าเสียโอกาส ความสามารถในการผลิตในระยะยาว คุณภาพของสินค้า เป็นต้น [8] ทั้งนี้ในกระบวนการตัดสินใจจะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาเลือกทางเลือกที่ทำให้กิจการมีกำไรมากที่สุด มุ่งเน้นให้กิจการประหยัดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายได้มากที่สุด (Minimize cost) ซึ่งสามารถทราบได้จากการคำนวณหาต้นทุนส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยเอาราคาซื้อจากภายนอกบวกกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการซื้อเปรียบเทียบกับต้นทุนส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการผลิต กล่าวคือ จะซื้อสินค้าจากบุคคลภายนอก เมื่อต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อต่ำกว่าต้นทุนการผลิตเอง และจะตัดสินใจผลิตเองเมื่อมีต้นทุนส่วนเพิ่มในการผลิตต่ำกว่าการจ่ายเงินซื้อจากบุคคลภายนอก [7]

4. วิธีดำเนินงาน

4.1 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยตามโครงการนี้จะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) และการพัฒนาและทดลอง (Experimental development) ซึ่งวิธีการวิจัยจะดำเนินการดังนี้

ช่วงที่ 1 เพื่อศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. สร้างความร่วมมือกับเกษตรกรในพื้นที่ทำแปลงทดลอง 2 แปลง พื้นที่แปลงละ 1 ไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำนา ตามขั้นตอนของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP: Seed) ของกรมการข้าว โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การผลิตให้ปลอดจากพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง จนได้ออกมาเป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีความชื้นที่เหมาะสมสำหรับจะเก็บไว้ใช้เพาะปลูกในฤดูกาลต่อไปได้

ช่วงที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบราคาเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐ ร้านค้าเอกชน และผลจากแปลงทดลองในการวิจัย ซึ่งในช่วงนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจซึ่งการวิจัยนี้ได้ดำเนินการดังนี้

- เพื่อเก็บข้อมูลราคาเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐและร้านค้าเอกชน
- เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างราคาเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐ ร้านค้า และผลจากแปลงทดลองในการวิจัยนี้

ช่วงที่ 3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ของเกษตรกรในเขตจังหวัดพิษณุโลกเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ด้วย

การศึกษาการยอมรับหรือความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตามระบบ GAP ของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยในช่วงนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research)

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

สำหรับการวิจัยช่วงที่ 1 ประชากร คือเกษตรกรชาวนาที่ทำไร่ทำนาตามฤดูกาลในเขตตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สำหรับการวิจัยช่วงที่ 2 ประชากร คือ หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดพิษณุโลกที่เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และร้านค้าเอกชนที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดพิษณุโลก

สำหรับการวิจัยช่วงที่ 3 ประชากร คือเกษตรกรชาวนาตามทำเนียบรายชื่อเกษตรกร ปี พ.ศ. 2552 ของสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มและการกำหนดขนาดตัวอย่าง จะดำเนินการ ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างของการดำเนินการวิจัยช่วงที่ 2 การวิจัยนี้จะเลือกกลุ่มตัวอย่างและกำหนดขนาดตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ หน่วยงานจากภาครัฐจะกำหนดเป็นศูนย์วิจัยข้าว และสหกรณ์การเกษตรพรหมพิราม ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีออกจำหน่ายให้แก่เกษตรกร

ส่วนร้านค้าในภาคเอกชน กำหนดขนาดและเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นร้านค้าในอำเภอเมือง อำเภอบางกระทุ่ม และอำเภอพรหมพิราม ซึ่งเป็นอำเภอที่มีร้านค้าเอกชนจำหน่ายและผลิตเมล็ดพันธุ์ออกจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ซึ่งการกำหนดในเขต 3 อำเภอนี้ก็เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล เนื่องจากต้องมีการเก็บข้อมูลในช่วงที่ 3 ของการดำเนินการวิจัย ในเขต 3 อำเภอเช่นกัน

- กลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรในขั้นของการวิจัยเชิงสำรวจช่วงที่ 3 ของการวิจัย จะเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากทำเนียบรายชื่อ เกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2552 ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเลือกตามความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย นอกจากนั้นการกำหนดขนาดและการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะพิจารณาเป็นจำนวนและพื้นที่ที่สามารถเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เป็นเกษตรกรประมาณ 60 ราย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นอำเภอละ 20 ราย ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบางกระทุ่ม และอำเภอพรหมพิราม

ส่วนในขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) และการพัฒนาและทดลอง (Experimental development) จะกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 1 ราย อยู่ในตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติการตามวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตามโครงการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เจาะลึกจาก

เกษตรกรที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในส่วนของการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อจะรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- แหล่งในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวมาใช้เพื่อปลูก
- ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP

2. แบบบันทึกข้อมูลตามการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP: Seed) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกจากเกษตรกรที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายในขั้นตอนและกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ หรือ SPSS for Window (Statistical Package for the Social Sciences) ในการวิเคราะห์ โดยใช้หลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการศึกษา/การทดลอง

5.1 ผลการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP

- ข้อมูลด้านน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากแปลงทดลองในการวิจัย

ในส่วนข้อมูลด้านผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้จากแปลงทดลองในการวิจัยในพื้นที่ 1 ไร่ คือ ได้ผลผลิตเป็นข้าวเปลือกจำนวน 0.78 ตัน ที่ความชื้น 25% และเมื่อนำไปตากเพื่อลดความชื้นให้เหลือประมาณ 12% ซึ่งเป็นระดับความชื้นที่กำหนดโดยกรมการข้าวสำหรับเมล็ดพันธุ์ตามระบบ GAP พบว่าน้ำหนักของข้าวเปลือกจากการวิจัยที่เก็บเกี่ยวได้ลดลงตามความชื้นที่หายไปเป็นจำนวน 0.14 ตัน เหลือเป็นข้าวเปลือกที่ความชื้น 12% ที่น้ำหนัก 0.64 ตัน หลังจากนั้นจึงนำเมล็ดพันธุ์ที่เหลือนี้ไปคัดเลือกเอาเมล็ดลีบและเศษฟางออกเพื่อให้เหลือเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งน้ำหนักสุทธิหลังการคัดเลือกลีบ เหลือเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ความชื้น 12% ที่น้ำหนักประมาณ 0.57 ตัน หรือ 570 กิโลกรัม

- ข้อมูลด้านต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่จนถึงการเก็บเกี่ยวเป็นเมล็ดข้าวเปลือก

ข้อมูลจากการวิจัยนี้ด้านต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการทำแปลงทดลองผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานระบบ GAP ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ก่อนการเพาะปลูก การดูแลระหว่างการเพาะปลูก จนถึงการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวจนได้ผลผลิตออกมาเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่พร้อมเก็บไว้เพื่อใช้ในฤดูกาลต่อไป และรวมทั้งค่าเช่านา พบว่าในพื้นที่ 1 ไร่ มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเกิดขึ้นประมาณ 5,280 บาท

5.2 ผลการศึกษาราคาเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ที่ทำการเพาะปลูกในแปลงทดลองของการวิจัยนี้เป็นพันธุ์พิษณุโลก 2 ดังนั้นการเก็บข้อมูลราคามูลค่าเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐและร้านค้าเอกชนจึงเก็บข้อมูลเฉพาะราคาของพันธุ์พิษณุโลก 2

เท่านั้น ซึ่งการวิจัยนี้พบข้อมูลว่า ในฤดูนาปรัง ปี 2554 ที่ราคาข้าวเปลือกที่ความชื้น 25% คือประมาณ 6,200 บาท/ตัน ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวพิษณุโลก 2 จากหน่วยงานภาครัฐ คือ ราคาจากศูนย์ข้าวพิษณุโลก 20 บาท/กิโลกรัม ราคาจากสหกรณ์การเกษตรพรหมพิราม 15 บาท/กิโลกรัม ส่วนราคาเฉลี่ยจากร้านค้าภาคเอกชนเฉลี่ยคือ 17.8 บาท/กิโลกรัม

5.3 ผลการเปรียบเทียบราคาเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานภาครัฐ ร้านค้าเอกชน และผลจากแปลงทดลอง

- ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงทดลองของการวิจัยนี้ คือ 9.26 บาท/กิโลกรัม (ต้นทุนรวม/ น้ำหนักผลผลิตที่ได้ (ในพื้นที่ 1 ไร่) = 5,280 / 570)
- ราคาเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ข้าวพิษณุโลก 20 บาท/กิโลกรัม
- ราคาเมล็ดพันธุ์จากสหกรณ์การเกษตรพรหมพิราม 15 บาท/กิโลกรัม
- ราคาเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยจากร้านค้าภาคเอกชน 17.8 บาท/กิโลกรัม

5.4 ผลการประเมินความเป็นไปได้และการยอมรับหรือความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP

จากการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 60 คน ในเขต 3 อำเภอ ๆ ละ 20 คนถึงการยอมรับหรือต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP พบว่า

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ที่ร้อยละ 71.4 และกลุ่มอายุมากที่สุดคือ 41-50 ปี ที่ร้อยละ 41.2 รองลงมาคือ 51-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป ที่ร้อยละ 28.6 และ 21.2 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนมากเป็นระดับประถมศึกษาที่ร้อยละ 67.6 มากที่สุดและมัธยมศึกษาคือร้อยละ 21.2

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างแสดงการยอมรับว่าสามารถปฏิบัติได้ร้อยละ 70.42 แสดงความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตร้อยละ 62.22 และข้อมูลตามรายละเอียดในข้อกำหนด เกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินระบบการจัดการคุณภาพ: การปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP: Seed) พบว่าในข้อกำหนดส่วนใหญ่เกษตรกรยอมรับว่าสามารถปฏิบัติได้ นอกจากเพียงบางข้อกำหนดซึ่งพบข้อมูลของการไม่สามารถปฏิบัติได้ที่เด่นชัด ได้แก่ ข้อกำหนดด้านพื้นที่ปลูกที่เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด มีเพียงเกณฑ์ด้าน “พื้นที่นาติดต่อกันหรือใกล้เคียงเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 50 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม สามารถควบคุมระบบน้ำได้” ที่พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 48.2 ให้ข้อมูลว่าไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ได้

นอกจากนี้ในข้อกำหนดด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกณฑ์ที่กำหนดเรื่อง “การลดความชื้นของเมล็ดพันธุ์หลังนวดให้ไม่เกิน 12% กรณีที่ใช้เครื่องเกี่ยวนวด ให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมงหลังการเก็บเกี่ยว” พบว่าร้อยละ 41.4 ของเกษตรกรระบุว่าไม่สามารถปฏิบัติได้

6. การอภิปรายผล

จากการศึกษาด้านทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามระบบ GAP ในการวิจัยนี้พบว่าในพื้นที่ 1 ไร่เมื่อทำการเพาะปลูกตามขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP ต้องใช้เงินลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 5,280 บาท เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 0.78 ตัน หรือ 780 กิโลกรัม และเมื่อนำข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวได้เข้าสู่กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อจัดการให้เป็นเมล็ดพันธุ์ตามระบบ GAP จะได้เมล็ดพันธุ์

เป็นจำนวน 0.57 ตัน หรือ 570 กิโลกรัมซึ่งคิดเป็นต้นทุนเมล็ดพันธุ์ต่อกิโลกรัม คือ 9.26 บาท ในขณะที่ราคาเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานภาครัฐ คือ ศูนย์ข้าวพิษณุโลกคือ 20 บาท/กิโลกรัม สหกรณ์พรหมพิราม 15 บาท/กิโลกรัม และร้านค้าเอกชน เฉลี่ยประมาณ 17.8 บาท/กิโลกรัม จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ผลิตตามระบบ GAP จากการวิจัยนี้มีต้นทุนต่ำที่สุด ตามทฤษฎีการบัญชีเพื่อการตัดสินใจในระยะสั้นเรื่องการตัดสินใจจะผลิตเองหรือซื้อจากบุคคลภายนอก (Make or Buy Decision) นั้นกำหนดไว้ว่า ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดว่ากิจการควรจะซื้อจากภายนอกหรือผลิตเองนั้น ผู้ที่จะต้องทำการตัดสินใจต้องพิจารณาต้นทุนในแต่ละทางเลือก แล้วเลือกทางเลือกที่มีต้นทุนต่ำที่สุด [4], [6] ด้วยเหตุนี้หากเกษตรกรจะต้องทำการตัดสินใจว่าควรจะเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งภายนอก หรือทำการผลิตเอง เมื่อต้นทุนในการผลิตเองต่ำกว่าต้นทุนจากการซื้อภายนอก การผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองก็ควรจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับเกษตรกร

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการตัดสินใจในกรณีเช่นนี้ต้องพิจารณาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอื่นๆ ประกอบการตัดสินใจด้วย เช่น ต้นทุนค่าเสียโอกาส ความสามารถในการผลิตในระยะยาว คุณภาพของสินค้า เป็นต้น [7] ดังนั้น การที่ยังมีเกษตรกรอีกส่วนหนึ่งจากการวิจัยนี้ที่ยังคงไม่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง แม้จะรู้ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าซื้อจากบุคคลภายนอก อาจเนื่องมาจากมีกิจกรรมบางลักษณะที่ในทางบัญชีสามารถตีความออกมาเป็นลักษณะของต้นทุนค่าเสียโอกาส เพียงแต่เกษตรกรไม่สามารถระบุให้ชัดเจนออกมาเป็นตัวเลขในเชิงบัญชีได้ เช่น เนื่องจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้นั้น ต้องมีระยะเวลาในการเก็บให้ครบกำหนดระยะเวลาการพักตัวของเมล็ด เพื่อให้การงอกสมบูรณ์ ดังนั้นหากเกษตรกรต้องการเร่งทำการเพาะปลูกให้ได้จำนวนรอบมาก จึงต้องรีบลงมือทำให้เร็วที่สุดและไม่สามารถจะรอใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้ใช้เองได้ หรือหากฤดูกาลใดราคาข้าวสูง เกษตรกรก็มักจะเร่งลงมือทำนา เพราะคาดหวังว่าอาจจะทันเก็บเกี่ยวในช่วงที่ยังคงสูงอยู่ หากต้องเสียเวลาในการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ในบางช่วงต้องรอระยะเวลาให้เมล็ดพันธุ์ครบกำหนดระยะเวลาการพักตัวเพื่อการงอก ก็อาจเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวไม่ทันราคา ทำให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาส นอกจากนี้ ต้นทุนค่าเสียโอกาสยังหมายถึงรวมถึงการเสียพื้นที่เพื่อนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ด้วย

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผล

1. ผลการวิจัยต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามระบบ GAP คือ 9.26 บาท/กิโลกรัม

2. การเปรียบเทียบต้นทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีพบว่า เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตเองราคาต่ำกว่าราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตโดยหน่วยงานจากภาครัฐ และจากร้านค้าเอกชน กล่าวคือ ราคาเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตเองคือ 9.26 บาท/กิโลกรัม ราคาจากหน่วยงานภาครัฐคือศูนย์ข้าวพิษณุโลกและสหกรณ์การเกษตรพรหมพิรามเป็น 20 บาท/กิโลกรัม และ 15 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนราคาเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยจากร้านค้าในภาคเอกชน คือ 17.8 บาท/กิโลกรัม

3. จากการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวตามแนวทาง GAP เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกแบบพึ่งพาตนเอง โดยการศึกษาการยอมรับหรือความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามแนวทาง GAP ของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแสดงการยอมรับว่า

สามารถปฏิบัติได้ร้อยละ 70.42 และแสดงความต้องการมีส่วนร่วมในการผลิตร้อยละ 62.22 ซึ่งเป็นอัตราส่วนของการยอมรับและแสดงความต้องการมีส่วนร่วมมากกว่า 50% แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้มากหากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามระบบ GAP เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจเรื่องต้นทุนการผลิตที่จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเองและเป็นการสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่ข้าวไทยได้ด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะ

7.2.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและจัดให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP รวมทั้งให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เองทั้งในด้านการประหยัดต้นทุน เพิ่มผลผลิตต่อไร่ และผลดีต่อประเทศชาติในด้านเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกได้

7.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง โดยเน้นประโยชน์ในด้านการลดต้นทุน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากกรมการข้าวกล่าวไว้ว่า จากการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในการเพาะปลูกนอกจากจะช่วยลดต้นทุนได้แล้วยังทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นด้วย แต่เนื่องจากยังไม่พบการทำวิจัยในด้านการใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพื่อทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบด้านผลผลิตที่ได้จากการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีจากการผลิตตามมาตรฐานระบบ GAP ว่าสามารถทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นหรือไม่

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและกรุณาอย่างยิ่งสำหรับผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนการวิจัยทุกท่าน

ขอขอบคุณศูนย์ข้าวพิษณุโลก สหกรณ์การเกษตรพรหมพิราม ที่ช่วยสนับสนุนงานวิจัยตลอดทั้งโครงการทั้งการประสานงาน และดูแลความเรียบร้อยในระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการอยู่ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ช่วยปฏิบัติงาน ทุกครั้งเวลาที่ผู้วิจัยลงนามวิจัย

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ให้การสนับสนุนทุนและความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านที่จำเป็นสำหรับการทำวิจัยฉบับนี้ และขอขอบคุณคุณสมมาตร เสงี่ยมานิช ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุน และความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ขอให้คุณประโยชน์ของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจและเกี่ยวข้องที่จะนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปต่อยอดและพัฒนาต่อไป

9. การอ้างอิง

[1] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร

[2] กรมการข้าว. 2552. องค์ความรู้เรื่องข้าว: การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว: ประโยชน์ของเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี.

http://www.brrd.in.th/rkb/data_003/rice_xx2-03_ricetech0002.html

[3] กรมการข้าว. 2552. หลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว นครสวรรค์ สำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว

<http://nsw-rice.com/index.php/seedtechno/process/19-seedtechno-fund>

[4] เทคโนโลยีสดต้นทุน...เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าว. 2555 เดลินิวส์ ออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2555 จาก

<http://www.dailynews.co.th/agriculture/11282>

[5] ศศิวิมล มีอำพล. 2550. การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: อินโฟ ไมนิ่ง.

[6] กรมการข้าว. 2553. ระบบจัดการคุณภาพ GAP ข้าว. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

[7] ศรีสุมดา ธีระกาญจน์. 2549. การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[8] สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. 2550. การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.